

“Azərbaycan Sənaye Sığorta” ASC

«Razılaşdırılıb»:

Azərbaycan Respublikası
Maliyyə Nazirliyinin
Dövlət Sığorta Nəzarəti Xidmətinin rəisi vəzifəsini
müvəqqəti icra edən

N. C. Xəlilov

2009-cu il

«Təsdiq edirəm»:

“Azərbaycan Sənaye Sığorta” ASC-nin İdarə
Həyatının sədri

R. B. Əhmədov

2009-cu il

BANK VƏ BANK FƏALİYYƏTİ SİĞORTASI

QAYDALARI

**“Azərbaycan Sənaye Sığorta” ASC
2009**

MÜNDƏRİCAT

MÜNDƏRİCAT	2
SİĞORTA SİNİFİ	3
ÜMUMİ ANLAYIŞLAR	3
XÜSUSİ ANLAYIŞLAR	3
ÜMUMİ MÜDDƏALAR	5
Maddə 1. SİĞORTA PREDMETİ	5
Maddə 2. SİĞORTA RİSKLƏRİ	5
Maddə 3. SİĞORTA RİSKLƏRİNDƏN İSTİSNALAR	6
Maddə 4. SİĞORTANIN ƏHATƏ ETDİYİ ƏRAZİ	8
Maddə 5. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQLARI VƏ VƏZİFƏLƏRİ	8
Maddə 6. SİĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİKDƏ SİĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ	11
Maddə 7. SİĞORTA MƏBLƏĞİ	12
Maddə 8. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN BAĞLANILMASI, ƏLAVƏ VƏ DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ, XİTAM VERİLMƏSİ	12
Maddə 9. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERMƏNİN NƏTİCƏLƏRİ	13
Maddə 10. ZƏRƏRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ	13
Maddə 11. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HESABLANMASI QAYDASI	14
Maddə 12. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ QAYDASI VƏ ŞƏRTLƏRİ, SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİ ÜÇÜN TƏLƏB OLUNAN SƏNƏDLƏR	14
Maddə 13. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİNDƏN İMTİNANIN ƏSASLARI	15
Maddə 14. SUBROQASIYA HÜQUQU	16
Maddə 15. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN QAYDALAR ÜZƏRİNDƏ ÜSTÜNLÜYÜ	16
Maddə 16. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR	17
Maddə 17. İŞ SİRLƏRİNİN GİZLİ SAXLANILMASI	17
Maddə 18. MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ QAYDASI	17

SİĞORTA SİNİFİ

Bu sığorta Qaydaları ilə müəyyən olunan sığorta növü sinfinə görə əmlakın yanğın və digər risklərdən sığortası, işçilərin dələduzluğu sığortası və pul və pul sənədlərinin saxtalaşdırılmasından sığorta siniflərinə aiddir.

ÜMUMİ ANLAYIŞLAR

Sığorta müqaviləsi - sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta obyektinin məruz qala biləcəyi risklərlə bağlı itkilərin, dəyən zərərin əvəzinin və ya razılaşdırılan pul məbləğinin müəyyən bir hadisənin baş verməsi əsasında ödənilməsinin sığortaçı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşmadır.

Sığortaçı - sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan sığorta müqaviləsinin tərəfidir.

Sığortalı - sığorta haqqı ödəyən, sığorta obyektinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfidir.

Sığorta olunan - əmlak mənafeləri sığorta müqaviləsi əsasında sığortalanan şəxsdir.

Faydalanan şəxs - sığorta qanunvericiliyinə və ya sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta ödənişini almaq hüququ olan şəxsdir. Sığorta müqaviləsində faydalanan şəxs qismində başqa şəxs nəzərdə tutulmamışdırsa, sığortalı və (və ya) sığorta olunan faydalanan şəxs sayılır.

Sığorta obyekt - sığortalının, yaxud sığorta olunanın qanunazidd olmayan hər hansı əmlak mənafevidir.

Sığorta predmeti - sığorta müqaviləsi üzrə sığortalanan əmlak mənafeələrinin aid olduğu fiziki şəxs, əmlak və ya haldır.

Qismən sığorta - müqavilədə müəyyən edilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu halda (qismən sığorta halında) sığortaçı zərərin əvəzini sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində ödəyir.

Azadolma məbləği - sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir. Azadolma məbləği hər bir halda sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən sığorta ödənişi məbləğinə tətbiq olunur. Sığorta müqavilələrində şərtli və ya şərtsiz azadolma məbləği müəyyən oluna bilər.

- **Şərtli azadolma** - məbləğinin nəzərdə tutulması halında, sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin həcmi həmin məbləğdən çox olduqda zərər məbləğindən azadolma məbləği çıxılır.
- **Şərtsiz azadolma** - məbləği nəzərdə tutulduqda həmin məbləğ hər bir halda zərər məbləğindən çıxılır.

Sığorta haqqı risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləğidir.

Sığorta məbləği - Sığorta məbləği sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin son həddidir.

XÜSUSİ ANLAYIŞLAR

Bina (ofis, otaq və s.) - Sığortalının iş apardığı baş idarə və istənilən filialı və ya idarələrdir. Bu termin Sığortalının öz işlərini həyata keçirilməsi üçün müvəqqəti istifadə etdiyi istənilən binalara (ofis, otaq və s.) da aid edilir.

İşçi - Sığortalının, onun tərəfindən işə cəlb edilmiş bir və ya bir neçə vəzifəli şəxsi, yaxud hər hansı digər işçisini ifadə edir.

Əmlak - Sığortalının öz fəaliyyətində istifadə etdiyi vəsaitlər (valyuta, sikkə və bank biletləri), kulçələr (qızıl və gümüş), istənilən növ və istənilən formada qiymətli metallar, həmçinin onlardan düzəldilmiş predmetlər, brilliant (emal olunmamış qiymətli və yarımqiymətli daşlar), səhm sertifikatları, istiqrazlar, kupon və kağızların sair növləri, konosamentlər, anbar qəbzələri, çeklər, tratalar, askeptlər, veksellər, depozit sertifikatları, akreditivlər, sadə veksellər, pul köçürmələri, xəzinə vekselləri haqqında sərəncamlar, markalar, sığorta polisləri, torpaq sahələrinə sahiblik hüququnu təsdiq edən sənədlər və bütün verilə

bilməyən digər sənədlər, yaxud baratlar və mühasibat kitabları və digər uçot sənədləri də daxil olmaqla Sığortalının gəlir götürdüyü, yaxud istənilən məqsədlə istənilən keyfiyyətdə saxladığı (təmənnalı və ya təmənnasız, bunlara görə məsuliyyət daşıyıb-daşımamasından asılı olmayaraq) digər qiymətli kağızlar.

Çek - banka yazılmış və tələb üzrə ödənilən barat vekselləridir (tratt).

Tratta - şərtlərlə məhdudlaşmayan, bir şəxsin digərinə ünvanladığı, təqdim edən tərəfindən yazılı əmrdir. Onun ünvanlandığı şəxs müəyyən vaxta göstərilən məbləği müəyyən şəxsə, yaxud tələb əsasında üçüncü şəxsə ödəməlidir.

Aksept - Trassatın (tratani qəbul edən şəxs) trassantın (tratani təqdim edən) əmrini yetirməyə razılığı olan barat veksəlidir.

Depozit sertifikatı - bankın, əmanətçiyə və ya əmanətçinin əmri ilə hər hansı şəxsə ödəniş vermə öhdəliyi ilə əmanəti yazılı surətdə təsdiq etməsini ifadə edir.

Götürmə qəbzi - Əmanətçinin Sığortalıda açdığı əmanət hesabından vəsait almasını təsdiq edən sənəddir.

Sadə veksil - bir şəxsin digər şəxsə təqdim etdiyi və təqdim edən tərəfindən imzalanmış olan, gələcəkdə müəyyən vaxtda müəyyən məbləğdə pul vəsaitin müəyyən şəxsə, yaxud onun göstərişi ilə üçüncü şəxsə verməyə şərtsiz yazılı öhdəliyi ifadə edir.

BANK VƏ BANK FƏALİYYƏTİ SİĞORTASI QAYDALARI

ÜMUMİ MÜDDƏALAR.

Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi, "Sığorta fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu və digər normativ-hüquqi aktlara uyğun olaraq hazırlanmışdır. Bu Qaydalar əsasında sığorta bank əmlakının, eləcə də əmlakın itirilməsi ilə əlaqədar risklərin (müşətilər tərəfindən banka verilən pul vəsaitlərinin və bankın digər əmlak) sığortasını həyata keçirir. Bu Qaydalara əsasən sığortalılar bank fəaliyyətini həyata keçirməyə lisenziyası olan hüquqi şəxslər ola bilərlər. Sığortalılar özlərinə məxsus, eləcə də səhmlərin nəzarət paketi sığortalı da olan törəmə bankların əmlak maraqları üzrə sığorta müqavilələri bağlaya bilərlər.

1. SİĞORTA PREDMETİ

Bu sığortanın obyektı sığortalı, ona mülkiyyət hüququ əsasında məxsus olan əmlaka sahiblik, ondan istifadə etmə, sərəncam vermə, habelə ona müqavilə və/ya qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər qaydada, o cümlədən ona bank lisenziyası çərcivəsində fəaliyyət göstərməsi məqsədilə müşətiləri və ya partnyorları tərəfindən verilmiş pul vəsaitləri (qiymətli kağızlar və s.) ilə əlaqədar olan əmlak maraqlarıdır.

2. SİĞORTA RİSKLƏRİ

Bu Qaydalara əsasən sığortaçı, sığorta müqaviləsində qeyd olunması şərti ilə aşağıda göstərilən sığorta hadisələri ilə əlaqədar sığorta ödənişi verməyə təminat verir:

2.1. Sığortalının ona məxsus binada (otaqlarda, ofislərdə və s.) bankda, eləcə də daşıma zamanı yolda olan əmlakının (o cümlədən ofisinin) oğurluq, soyğunçuluq, sındırma ilə oğurluq, quldurluq, yandırma və digər səbəblərlə əlaqədar aşağıda nəzərdə tutulan itkisi və ya zədələnməsi (şərtlərdə müəyyən olunan hallar istisna olunur);

2.1.1. Qulluqçuların dələduzluğu.

sığortalının işçiləri tərəfindən, harada törədilməsindən, başqa şəxslərlə əlaqəli edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq, bilavasitə qeyri-qanuni şəxsi mənfəət əldə etmək məqsədilə həyata keçirdiyi bir və ya bir neçə dələduzluq aktları ilə zərər vurulması, o cümlədən istənilən belə hərəkətlər nəticəsində əmlakın itirilməsi. **Əmək haqqı, qonorar, komissiyon mükafatlar və s. gəlirlər (əmək haqqının artırılması və xidmətdə irəli çəkilmə) qeyri-qanuni şəxsi mənfəət hesab olunmur.**

2.1.2. Bina (otaq, ofis) və bankda saxlanılanlar.

- a) Əmlakın yandırılma, oğurluq, soyğunçuluq, sındırma yolu ilə oğurluq, yalan, quldurluq, yaxud izah edilə bilməyən itmə nəticəsində və ya əmlakın sığortalının, yaxud harada yerləşməsindən asılı olmayaraq digər bankın ofisində (ofislərində) olduğu zaman zədələnməsi, məhv edilməsi və ya əsassız olaraq layiq olmayan şəxsə etibar edilməsi (səbəbinin kim və ya nə olmasından asılı olmayaraq) ilə əlaqədar itkisi;
- b) Əmlakın sığortalının ofisində müşətidə və ya müşətilinin hər hansı nümayəndəsində olduğu zaman yuxarıdakı "a" bəndində göstərilən təhlükələr nəticəsində itkisi (Sığortalının belə itki üzrə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada cavabdehlik daşıməsindən asılı olmayaraq). **Bu bənd müşətilinin və ya hər hansı nümayəndəsinin hərəkətləri nəticəsində yaranan itkiləri nəzərdə tutmur.**

Bu sığorta əmlakın poçt vasitəsi ilə göndərildiği vaxtda və onun hər hansı mühafizə və ya inkassator şirkətilinin məsuliyyətində olduğu zaman itkisi və ya zədələnməsi üzrə yaranan zərərlərə şamil edilmir.

2.1.3. Daşınma.

- a) Əmlakın daşınması, yaxud sığortalının maraqlarında daşınmanın həyata keçirilməsi zamanı hər hansı və ya inkassator şirkətilinin məsuliyyətində olduğu zaman istənilən səbəbdən itki və ya zədələnməsi.
- b) Bu sığorta, poçt vasitəsi ilə göndərilən və ya istənilən mühafizə, yaxud inkassator şirkətilinin məsuliyyətində olduğu zaman əmlakın itkisi və ya zədələnməsi üzrə zərərləri, belə itki və zərərlərin məbləğinin sığortalının aşağıdakılar əsasında ala biləcəyi məbləğdən artıq olmadığı hallarda təmin etməyəcəkdir:
  - i. Sığortalının mühafizə və ya inkassator şirkəti ilə müqaviləsi;
  - ii. Yuxarıda qeyd olunan mühafizə və ya inkassator şirkətilinin onun müşətilərinin maraqlarında olan sığorta müqaviləsi;
  - iii. Qeyd olunan mühafizə və inkassator şirkətilinin müşətilənə, yaxud onların maraqlarına şamil olunan bütün növ sığorta və istənilən formada ödənişlər.

Bu halda sığorta müqaviləsi məsuliyyət həddi limitində artıq məbləği yalnız şərtləşdirilmiş məbləğ həddində təmin edir.

Daşınma, mühafizə və inkassator şirkətinin işçisinin əmlakı sığortalıda, yaxud onun göstərişi ilə təhvil aldığı andan başlayır və təyinat yerində onun mühafizə və ya inkassator şirkətinin işçisi tərəfindən təhvil verildiyi anda başa çatmış hesab olunur.

Sığortalının, müştərinin göstərişi üzrə pul ödəmələrinin verməsini və ya digər uyğun əməliyyatları həyata keçirilməsini öz üzərinə götürdüyü hallarda, daşıma bilavasitə müştərinin binasına çatdıqdan sonra bitmiş hesab olunacaqdır.

2.2. Saxta çeşklər və s.

a) Çeşklərdə, hesablarda, veksellərdə, akseptlərdə, trattlarda (barat veksellərində), depozit sertifikatlarında, akkreditivlərdə, eləcə də fondlardan pulların köçürülməsinin geri çağırılması zamanı hesabdan silinmə haqqında qəbzlərdə və dövlət xəzinə vekselləri üzrə əmrlərdə saxtakarlıq.

b) Saxtalaşdırılmış sadə veksellərin və ya saxta indossamenti sadə veksellərin sığortalı tərəfindən ödənilməsi. Yuxarıda qeyd olunan sənədlər, onlarla məşğul olan işçiyə tanış olan istənilən xətlə icra edilə bilər. İmzaların mexaniki həyata keçirilmiş faksimil surətlərinə əlyazma imzalar kimi baxılır.

Bu sığorta Qeyd-şərti, yuxarıda sadalanan sənədlərdəki imzaların həqiqi, məzmununun isə yanlış, qeyri-düzgün olması ilə əlaqədar yaranan hər hansı zərərin ödənilməsinə təminat vermir. «Saxta», «Saxtalaşdırılmış» sözləri üzərindəki imzalar həqiqi, mətnləri isə yanlış qeyri-düzgün olan sənədlərə şamil olunmur. «Ödəmə» sözü sadə veksellərdə sığortalının müvafiq borc öhdəliyini yerinə yetirməsini ifadə edir və bu sadə veksəl üzrə alqı, satış, ssuda və ya avans əməliyyatlarına şamil edilmir.

2.3. Saxta valyuta.

a) Sığortalının aldatma nəticəsində ofisinin yerləşdiyi zərərlərə məruz qalan ölkənin güya tədavül vasitəsi olması adı altında buraxılmış saxta və ya dəyişiklik edilmiş valyuta yaxud sikkələr alması.

b) Sığortalının ofisində hər hansı mebel vasitələr, avadanlıq (kompyuter və mərkəzdən uzaq olan avadanlıqlar istisna olunur), dəftərxana ləvazimatları və ya materiallarının həmçinin yanmayan seyf və şkafların sındırma ilə oğurluq, soyğunçuluq, quldurluq və ya bu hərəkətlərə cəhd nəticəsində itkisi, yaxud zədələnməsi.

c) Sığortalının hər hansı ofisinin sındırma yolu ilə oğurluq, soyğunçuluq, quldurluq, yandırma və ya belə hadisələrə cəhd yaxud ofisin interyerinin (Sığortalının burada olan mebel, vəsaitlər, avanlıq, dəftərxana ləvazimatları, seyf və yanmayan şkafların sahibi olduğu, yaxud bunların itkisi və ya zədələnməsinə görə məsuliyyət daşıdığı hallarda) vandalizm və ya qərəzli hərəkətlər nəticəsində zədələnməsi ilə əlaqədar yaranan zərərlər.

Bu sığorta qeyri-şərti yanğın nəticəsində yaranan itki və zədələnmələr üzrə zərərlərin ödənilməsinə təminat vermir.

2.4. Elektron və kompyuter cinayətləri üzrə sığorta ödənişinə təminat verilən hallar:

2.4.1. Elektron sistemlərə zorakı təsir nəticəsində yaranan itkilər.

2.4.2. Elektron kompyuter proqramlarına zorakı təsir nəticəsində yaranan itkilər.

2.4.3. Elektron məlumat bazasına zorakı təsir nəticəsində yaranan itkilər.

2.4.4. Kompyuter virusları nəticəsində yaranan itkilər.

2.4.5. Telefaksimil, teleks və ya oxşar əlaqə növləri ilə saxtalaşdırılmış göstərişlər sayəsində yaranan itkilər.

2.4.6. Saxtalaşdırılmış elektron ötürmələri nəticəsində yaranan məsuliyyətlər.

2.4.7. Elektron qiymətli kağızlar (və ya qiymətli kağızların elektron sistemlər vasitəsi ilə əldə edilməsi).

2.4.8. Saxtalaşdırılmış şifahi göstərişlər nəticəsində yaranan itkilər.

3. SİĞORTA RİSKLƏRİNDƏN İSTİSNALAR

3.1. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddətdə aşkar edilməyən, eləcə də sığorta müqaviləsi ilə nəzərdən tutulmuş olan, geriye qüvvəsi olan tarixədək aşkar edilməyən istənilən zərər.

3.2. Sığortalının rəhbər işçisi tərəflərindən öhdəliklərin yerinə yetirilməməsinin qismən və ya tam nəticəsi olan istənilən zərər; onun (onların) sığortalının əmək haqqı alan və ya almayan əməkdaşı olmasından asılı olmayaraq.

3.3. Bu qaydaların 2.1.1.-ci maddəsi nəzərə alınmaqla sığortalının, yaxud onun əməkdaşlarının dələduzluq və ya qeyri-səmimi (yalan) hərəkətləri nəticəsində yaranan zərərlər.

3.4. Aşağıdakılar əsasında öhdəliklərin qismən və ya tam yerinə yetirilməməsi və ödəməmə ilə əlaqədar zərərlər:

- 3.4.1.** Sığortalı tərəfindən, yaxud onun adından həyata keçirilən istiqrazlar, yaxud istiqraz məbləğində digər uyğun əməliyyatlar;
- 3.4.2.** Sığorta risqi olaraq nəzərdə tutulmayan, düzgün yolla, yaxud hiyləgərliklə, yalanla alınıb-alınmamasından asılı olmayaraq verilmiş, yaxud satılmış istənilən veksəl, hesab, müqavilə və ya borcların digər sübutları. Bu hallarda zərər məbləği, faiz və komisiyon mükafatlarının və s. Ödənilməsi və alınması daxil olmaqla hər hansı mənbədən əldə edilmiş məbləğlər çıxılmaqla hesabdən çıxarılmış məbləğlər, behlər üzrə müəyyən edilir.
- 3.5.** Sığortalı tərəfindən, müvafiq hesablarda inkassa edilməmiş, kreditə məbləğlər yazılması səbəbindən payların götürülməsi; veksəl və çeklər üzrə pulların alınması (bu məbləğlərin sığortalının və ya onun hər hansı işçinin dələdduzluq və ya qeyri-səmimi hərəkətləri daxil olmaqla, düzgün, yaxud saxtakarlıq, hiyləgərlik və s. yollarla əldə edilməsindən asılı olmayaraq) ilə əlaqədar zərərlər.
- 3.6.** Sığorta risqi olaraq nəzərdə tutulmayan sığortalı tərəfindən inkassa edilməmiş məbləğin səhvən müvafiq hesaba yazılması səbəbindən əmanətçilərin hər hansı birinin hesabından əmanətlərin götürülməsi və ya vəsaitlərin verilməsi ilə əlaqədar zərərlər.
- 3.7.** Məbləğindən asılı olmayaraq səhv nəticəsində kassada çatışmazlıqla əlaqədar yaranan zərərlər;
- 3.8.** Sığorta risqi olaraq nəzərdə tutulmayan müştərilərin sənədlərində olan hər hansı əmlakın itkisi və ya zədələnməsi.
- 3.9.** Sığortalı binasında (ofisində) olan əmlaka aşağıdakı təhlükələr nəticəsində dəyən zərərlər;
- 3.9.1.** Sığortalının rəhbəri və ya hər hansı işçisinə bədən xəsarəti yetirilməsi, hər hansı işçinin mühafizəsi altında əmlakın yolda olduğu zaman itkisi halları istisna olunur; əgər daşınma başlanmazdan əvvəl belə təhlükənin baş verəcəyindən sığortalının məlumatı olmamışdırsa;
- 3.9.2.** Sığortalının binasında (ofisində) və ya hər hansı digər əmlakına, yaxud hər hansı digər şəxsə zərər yetirilməsi.
- 3.10.** Sığorta risqi olaraq nəzərdə tutulmayan sığortalıya məxsus olan, istifadə edilən, onun tərəfindən xidmət göstərilən və binasından (ofisindən) kənarda yerləşən kompyuterlər vasitəsilə manipulyasiyanın birbaşa və ya dolayı nəticəsi ilə əlaqədar zərərlər;
- 3.11.** Sığorta risqi olaraq nəzərdə tutulmayan mətnin saxtakarlıq və ya dələduzluq yolu ilə dəyişdirilməsinin birbaşa və ya dolayı nəticəsi ilə əlaqədar zərər;
- 3.12.** Sığorta risqi olaraq nəzərdə tutulmayan hər hansı yol çekləri, yol akkreditivləri, konosamentlər, əmlakın alınması haqqında mal qəbzləri və yaxud uyğun məqsədlər üzrə istifadə olunan hesab və digər qəbzlərdə saxtakarlıq və ya dələduzluq dəyişikliklərinin nəticəsi ilə əlaqədar zərər;
- 3.13.** Satma hüququ əsasında sığortalıda saxlanılan satılmayan yol çeklərinin itkisi; Əgər sığortalı belə zərər üzrə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıdırsa və ya belə çeklər sonralar çekverən tərəfindən ödənilmirsə.
- 3.14.** Sığortalının, yaxud hər hansı digər şəxsin buraxmasından asılı olmayaraq kredit və ödəniş kartları üzrə istənilən zərər.
- 3.15.** Sığortalının qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıdığı (birbaşa) maliyyə zərərinə görə sığorta müqaviləsi üzrə ödənişlə əlaqədar zərərlərdən başqa) hər hansı zədələnmə və ya istənilən növ itki.
- 3.16.** Potensial gəlirin alınmaması ilə əlaqədar istənilən zərər (zərər nəticəsində kapital və ya dividendlərə faizlər də daxil olmaqla).
- 3.17.** Aşınma, tədricən korlanma, güvə ya digər canlı orqanizmlərin təsiri nəticəsində hər hansı əmlakın zədələnməsi və ya itkisi.
- 3.18.** Hər hansı əmlakın fırtına, qasırğa, siklon, vulkan püskürməsi, zəlzələ, yeraltı yanğın və ya digər təbii fəlakətlərin birbaşa və ya dolayı təsiri nəticəsində zədələnməsi, yaxud itkisi və ya bunlarla eyni zamanda, yaxud nəticəsi kimi baş verən yanğın, talan etmə ilə əlaqədar zərər.
- 3.19.** Müharibə, hərbi müdaxilə, xarici rəqibin və ya düşmənin hərəkətləri, döyüş və ya hərbi əməliyyatlar, vətəndaş müharibəsi, qiyam, tətil, inqilab, küçə yürüşləri, qiyam, üsyan, ictimai qarışıqlıq, hərbi və ya saxta hökumətin, hərbi vəziyyətin elan edilməsi, qanuni hökumətin qeyd olunanlarla əlaqədar gördüyü tədbirlərin bilavəsitə və ya dolayı təsiri nəticəsində baş vermiş istənilən itki və zərər.
- 3.20.** Əmlakda belə itki, zərər və ya zədələnmələrlə əlaqədar yaranan istənilən itki, zərər və ya zədələnmə.
- 3.21.** Aşağıdakıların bilavəsitə və ya dolayı təsiri nəticəsində yaranan hər hansı hüquqi məsuliyyət:
- 3.21.1.** İstənilən növ nüvə yanacağı ilə və ya nüvə yanacağının yanması nəticəsində ayrılan tullantılardan ionlaşdırıcı radiasiya və ya radioaktiv zəhərlənmə;
- 3.21.2.** Partlayıcı nüvə qurğusu və ya onun komponentlərinin radioaktiv, zəhərli, partlayıcı və digər təhlükəli faktorlar.

4. SİĞORTANIN ƏHATƏ ETDİYİ ƏRAZI

Tərəflərin başqa cür razılaşdığı və belə razılaşmanın Sığorta müqaviləsində təsbit olunduğu hallar istisna olmaqla, sığorta Azərbaycan Respublikasının ərazisini əhatə edir.

5. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQLARI VƏ VƏZİFƏLƏRİ.

5.1. Sığortaçının hüquq və vəzifələri:

- 5.1.1.** Risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalıdan sığorta haqqını tələb edir.
- 5.1.2.** Sığorta haqqı və ya onun hissəsi vaxtında ödənilmədikdə sığortaçı onun ödənilməsi üçün ilk hissəsi ilə bağlı sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən, digər hissələrlə bağlı isə ödəmə tarixindən 1 aydan gec olmamaq şərti ilə yazılı surətdə 15 günədək müddət müəyyən edə bilər.
- 5.1.3.** Sığortaçı sığortalanmış risklər üzrə müqavilədə müəyyən edilmiş sığorta riski və sığorta məbləği həddində öhdəlik daşıyır.
- 5.1.4.** Sığorta məbləğlərini, sığorta riskləri, sığorta risklərindən istisnaları və (və ya) sığorta təminatında məhdudiyyətləri müəyyən edir.
- 5.1.5.** Sığortalıdan riskinin dərəcəsini və yaxud sığorta hadisəsi ilə bağlı şəraiti müəyyən etmək üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan hallar və ya sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində bu hallarda baş verən dəyişikliklər barədə bildiyi və ya bilməli olduğu məlumatları verməsini tələb edir;
- 5.1.6.** Bu qaydalarla nəzərdə tutulan şərtlərin sığortalı tərəfindən yerinə yetirilməsini tələb edir;
- 5.1.7.** Sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına sığortalı tərəfindən maneçilik törədilməməsini tələb edir;
- 5.1.8.** Sığortalının sığorta hadisəsi yaranmasına yönəldilən qərəzli hərəkətləri və ya sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayətlər törətməməsini tələb edir;
- 5.1.9.** Sığortalının sığortalanmış əmlakın xilas edilməsi (qorunub saxlanması) və ya ona dəymiş zərərin azaldılması üçün lazımi və mümkün tədbirləri görməsini tələb edir;
- 5.1.10.** Sığorta predmeti və hadisəsi barədə sığortalıdan aydın və düzgün məlumat verməsini tələb edir, sığortalının bildirdiyi məlumatın yanlış və ya yarımçıq olması məlum olarsa:
  - 5.1.10.1.** Sığortalı bu hərəkəti qəsdən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən sığorta müqaviləsini ləğv edə bilər və sığorta hadisəsi baş verərsə, ödəniş verməkdən imtina edə bilər.
  - 5.1.10.2.** Sığortalı hərəkətinin qəsdən etmədiyi müəyyən olarsa, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən sığorta müqaviləsini ləğv edə bilər və ya həmçinin sığorta müqaviləsinin şərtlərini dəyişdirə və ya əlavə sığorta haqqı almaqla sığorta müqaviləsini qüvvədə saxlaya bilər.
- 5.1.11.** Bu qaydalarda nəzərdə tutulan şərtlərin sığortalı tərəfindən yerinə yetirilməməsi nəticəsində dəyən zərərin əvəzinin ödənilməsindən imtina edir;
- 5.1.12.** Sığorta hadisələri təsiri nəticəsində sığortalının əmlak mənafeələrinə dəyən zərərin əvəzinin tam və ya qismən ödənilməsi miqdarında sığorta ödənişini həyata keçirir.
- 5.1.13.** Sığortaçı sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalıdan sığorta riskinin müəyyən olunması və sığorta haqqının hesablanması üçün zəruri və ona məlum olan bütün halları və məlumatları tələb edir və əlavə zəruri məlumatların siyahısını tərtib edərək, yazılı müraciət formasında sığortalıya göndərir.
- 5.1.14.** Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə sığortaçı hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində qanunvericiliyə uyğun olaraq, həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməlidir.
- 5.1.15.** Sığortaçı sığorta ödənişini sığorta məbləği həddində həyata keçirir.
- 5.1.16.** Sığortaçı sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda sığorta müqaviləsi ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini verir.
- 5.1.17.** Sığorta hadisəsi kimi tanına bilən hadisə və ya hal baş verdiyi anda sığorta marağı mövcud olmadıqda həmin hadisə və ya hal sığorta hadisəsi hesab edilmir və sığortaçı sığorta ödənişi üzrə vəzifələrinin icrasından azad edilir.
- 5.1.18.** Sığortaçı sığortalının aşkar yazılı təkidi ilə seçilən təkrarsığortaçının öz öhdəliklərini icra edə bilmədiyi həddə müvafiq sığorta müqaviləsi üzrə vəzifəsini yerinə yetirməkdən azad edilir.
- 5.1.19.** Sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu halda (qismən sığorta halında) sığortaçı zərərin əvəzinə sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində ödəyir.

- 5.1.20.** Sığortalının bu sığorta qaydaları ilə razı olduğunu təsdiq etməsi şərti ilə sığortalıya sığorta müqaviləsi verir.
- 5.1.21.** Sığorta müqaviləsi itdikdə və ya məhv olduqda sığortalı və ya sığorta olunan onun dublikatını sığortaçıdan şifahi və ya yazılı şəkildə tələb edə bilər. Bu tələbin yazılı şəkildə daxil olduğu tarixdən etibarən 3 iş günü müddətində sığortaçı sığortalını və ya sığorta olunanı müqavilədə başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, öz hesabına müvafiq sığorta müqaviləsinin dublikatı ilə təmin edir.
- 5.1.22.** Sığortaçı sığorta predmeti barəsində sığortalı tərəfindən aydın və düzgün məlumat verilməsini tələb edir. Bu məlumatlarla bağlı sığortalı tərəfindən qəsdən yanlış məlumat verilərsə sığortaçı sığorta predmetinin sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş dəyərini mübahisələndirir.
- 5.1.23.** Sığorta müqaviləsi bağlanarkən müstəqil auditor tərəfindən təsdiqlənmiş illik balans və fəaliyyətinin illik yekunlarına dair maliyyə nəticələri ilə sığortalının tanış olmasını təmin edir.
- 5.1.24.** Sığortalını sığorta şərtləri ilə, yaxud könüllü sığorta müqaviləsinin əsaslandığı sığorta qaydaları ilə tanış edir.
- 5.1.25.** Sığorta müqaviləsi bağlayarkən sığortaçı sığortalanan predmetə baxış keçirə, fiziki və texniki xüsusiyyətlərini müxtəlif vasitələrlə təyin etməklə, sxem və cizgilər tərtib etməklə, foto və video çəkilişlər aparmaqla onu qiymətləndirə, lazım gəldikdə isə onun həqiqi dəyərini müəyyən etmək məqsədilə sığorta qanunvericiliyinin tələblərini nəzərə almaqla müstəqil ekspert təyin edə bilər.
- 5.1.26.** Sığortaçı sığorta müqaviləsi üzrə sığortalanan əmlakı, həmçinin sığorta risklərini bilavasitə özü və ya sığorta qanunvericiliyinin tələblərini nəzərə almaqla təyin etdiyi sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən müvafiq şəxs, yaxud müstəqil ekspert vasitəsilə qiymətləndirə bilər. Bu halda müstəqil ekspertlər və sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxslər bununla bağlı sığortaçının malik olduğu bütün hüquqlardan istifadə edə bilərlər.
- 5.1.27.** Sığortaçı 8.8-ci bəndində qeyd olunan hallar mövcud olarsa sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verir.
- 5.1.28.** Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda və müqaviləyə xitam verilməsində maraqlı olan sığortaçı digər tərəfi bu barədə xəbərdar edir və ən azı 30 gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən çox müddətə bağlanmış olduqda 60 gün, 3 aydan az müddətə bağlanmış olduqda isə 5 iş günü əvvəl) tələbini əsaslandırıdığı yazılı bildiriş göndərir.
- 5.1.29.** Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə sığortaçıya məlumat vermiş sığortalı və ya sığorta olunan şəxs, həmçinin faydalanan şəxs hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına həmin hadisə barədə xəbər verməmişdirsə sığortaçı qeyd olunan orqanları bu hadisə barədə dərhal məlumatlandırır.
- 5.1.30.** Sığortaçı (və ya təyin edilmiş müstəqil ekspert, yaxud sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxs) sığorta hadisəsinin baş verməsi faktını və (və ya) səbəbini, habelə nəticələrini təsdiq edən və (və ya) sığorta ödənişinin həcmünün müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan sənədlərin və məlumatların alınması ilə bağlı səlahiyyətli dövlət orqanlarına yazılı sorğunu sığortalıya verərək müvafiq sənədlərin təmin edilməsini tələb edir.
- 5.1.31.** Bu qaydaların 14-cü maddəsində müəyyən edilmiş subroqsiya hüququndan istifadə edir.
- 5.1.32.** Qanunvericiliyə və bu qaydalara uyğun digər hüquq və vəzifələrini həyata keçirir.

5.2. Sığortalının hüquq və vəzifələri:

- 5.2.1.** Bu qaydalarla nəzərdə tutulan şərtlərin sığortaçı tərəfindən yerinə yetirilməsini tələb edir;
- 5.2.2.** Sığorta hadisəsinin təsiri nəticəsində sığortalının əmlak mənafeələrinə dəyən zərərin əvəzinin tam və ya qismən ödənilməsi miqdarında sığorta ödənişini tələb edir;
- 5.2.3.** Sığorta müqaviləsində qeyd olunan sığorta haqqını ödəyir;
- 5.2.4.** Sığorta riskləri barədə sığortaçıya məlumat verir;
- 5.2.5.** Riskin dərəcəsini və yaxud sığorta hadisəsi ilə bağlı şəraiti müəyyən etmək üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan hallar və ya sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində bu hallarda baş verən dəyişikliklər barədə bildiyi və ya bilməli olduğu məlumatları sığortaçıya bildirir;
- 5.2.6.** Sığorta predmetinin və hadisəsinin araşdırması üçün sığortaçıya müvafiq şəraiti yaradır:
  - 5.2.6.1.** Sığortalanan əmlaka baxış keçirmək;
  - 5.2.6.2.** Sığortalanan əmlakın olduğu yerləri və yerin yaxınlığındakı binaya (qurğu və ya evin) baxış keçirmək;

- 5.2.6.3.** Sığortalanan əmlakın real dəyərinin müəyyənləşdirilməsi məqsədi ilə keçirilən ekspertizada iştirak etmək.
- 5.2.7.** Sığortalanmış əmlakın xilas edilməsi (qorunub saxlanması) və ya ona dəymiş zərərin azaldılması üçün lazımi və mümkün tədbirləri görür;
- 5.2.8.** Sığorta predmeti və hadisəsi barədə sığortaçıya düzgün və aydın məlumat verir;
- 5.2.9.** Bu qaydalarda nəzərdə tutulan şərtləri yerinə yetirir, əks təqdirdə əmlak mənafeələrinə dəyən zərərin əvəzinin sığortaçı tərəfindən tam və ya qismən ödənilməsinə tələb etmə hüququnu itirir.
- 5.2.10.** Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalı sığorta riskinin müəyyən olunması və sığorta haqqının hesablanması üçün zəruri və ona məlum olan bütün halları və məlumatı sığortaçıya bildirir.
- 5.2.11.** Sığorta müqaviləsinə bu qaydaların 8.8-ci bəndinin tələblərinə əsasən sığortalı tərəfindən vaxtından əvvəl xitam verilə bilər. Bu halda:
- 5.2.11.1.** Sığortalı, sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, sığortaçıdan həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarının ona qaytarmasını tələb edir, əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçıdan sığorta haqlarını bütünlüklə sığortalıya qaytarılmasını tələb edir.
- 5.2.11.2.** Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqından az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması bu qaydaların bu qaydaların 9-cu maddəsinin tələblərinə əsasən həyata keçirilir.
- 5.2.12.** Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda, qanunvericiliyə uyğun olaraq, həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verir.
- 5.2.13.** Sığorta məbləğinin azalmış hissəsinə uyğun olaraq, əlavə sığorta haqqı ödənilməklə sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləğini bərpa edilə bilər.
- 5.2.14.** Sığorta müqaviləsinin bağlandığı zaman sığorta məbləğinin əsaslandırılmasını təsdiq edən sığorta riskinin səviyyəsini müəyyən etməyə imkan verən bütün tələb olunan məlumatları sığortaçıya təqdim edir.
- 5.2.15.** Sığortalı öz fəaliyyətində aşağıda sadalanan sərtlərə əməl etməlidir:
- 5.2.15.1.** Sığortalının fəaliyyətinə aid olan bütün qaydalar külliyyatı, yaxud kitablar və ya təlimatlar qüvvədə olmalı və yerinə yetirilməlidir. Bunlar bütün işçilərin vəzifələrini aydın müəyyən etməli və onların (işçilərin) hər biri bunlarla və öz müvafiq funksiyaları ilə tanış olmalıdır;
- 5.2.15.2.** Hər bir işçinin vəzifəsi ilə müəyyən edilməlidir ki, onların heç biri hər hansı bir sövdələşməyə əvvəldən axıra kimi nəzarət edə bilməsin;
- 5.2.15.3.** Birgə mühafizə təşkil edilməli və saxlanılmalıdır:
- a)şkaf və seyflərdə olan qiymətlilər;
- b)şkaf və seyflərin bütün açarları;
- c)kodlar, şifrlər və kod açarları.
- **Birgə mühafizə** - yuxarıda sadalananlar üzərində ən azı bir əməkdaşın iştirakı və müşahidəsi ilə nəzarəti ifadə edir. Bu əməkdaş elə bu səviyyədə də müxtəlif predmetlər və ya hesabat sənədlərinin qorunub-saxlanması və mühafizəsinə cavabdehlik daşılmalıdır.
- **Şkaf və seyflərin qfıl və şifrənin saxlanması** elə qaydada təşkil edilməlidir ki, heç kim təklikdə bunları aç bilməsin.
- 5.2.15.4.** Aşağıdakılar üzrə iş üçün ikiqat nəzarətin müəyyən edilib saxlanması zəruridir:
- a)Qiymətli kağızların bütün növləri, dövriyyə sənədləri (təqdim etmə və ya indossament vasitəsilə verilən) və verilməyən sənədlər, həmçinin adları qeydi olunan sənədlərin blankları;
- b)Rəsmi çeklər, göçürülən veksellər və buraxılmayan yol çekləri;
- c)Qeyri-aktiv depozit hesablar;
- d)Kodlar, şifrlər və kod açarları.
- **İkiqat nəzarət** - ikinci əməkdaş tərəfindən, digər əməkdaşın vəsaitləri düzgün köçürməsi, onların ümumi təhtəl hesabatları və maddi məsuliyyəti üzərində yoxlamanın həyata keçirilməsini ifadə edir.

- 5.2.15.5.** Hər bir işçinin hər təqvim ilində minimum iki həftəlik fasiləsiz məzuniyyət götürməsi zəruridir və məzuniyyət dövründə işçi heç bir vəzifəni icra etməməlidir və Sığortalının ofisində olmamalıdır.
- 5.2.15.6.** Hesablar və iş kitablarının Sığortalıdan asılı olmayan adi audit və müfəttişlər tərəfindən yoxlamasından əlavə, Sığortalı tam daxili audit – audit yoxlamasına aid olan iş sənəd və hesabatlarının saxlanıldığı, işlər aparılan kompüter mərkəzləri və zalları (otaqları) daxili nəzarət sisteminin yoxlanılması və yenidən qiymətləndirilməsini həyata keçirməlidir.
- 5.2.16.** Sığortalı sığorta müqaviləsi bağlandıqdan sonra meydana çıxan və sığortaçının müqavilədən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən sığorta riskinin artması ilə bağlı bütün hallar barədə sığortaçıya məlumat verir.
- 5.2.17.** Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda və müqaviləyə xitam verilməsində maraqlı olan sığortalı digər tərəfi bu barədə xəbərdar edir və ən azı 30 gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən çox müddətə bağlanmış olduqda 60 gün, 3 aydan az müddətə bağlanmış olduqda isə 5 iş günü əvvəl) tələbini əsaslandırıb yazılı bildiriş göndərir.
- 5.2.18.** Əgər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada və ya bu qaydalara əsasən sığora ödənişindən imtina etməyə əsas verən hallar müəyyən edilərsə, sığortalı ona ödənilmiş sığorta ödənişini sığortaçıya qaytarır.
- 5.2.19.** Sığortalı sığorta müqaviləsi bağlanarkən əmlakın və əmlakın (əmlak mənafeələrinin) sığortalanacağı risklərin konkret siyahısını müəyyən etmək hüququna malikdir.
- 5.2.20.** Sığortalı sığorta predmeti ilə bağlı hadisənin bu qaydaları 3-cü maddəsində sadalanan hallar nəticəsində baş vermədiyini sübut etməlidir.
- 5.2.21.** Bu sığorta qaydalarına əsasən sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün sığortalı sığortaçıya aşağıdakı sənədləri təqdim edir:
  - 5.2.21.1.** Sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün zəruri olan məlumatlar, o cümlədən riskin səviyyəsinə təsir edən hallar göstərilən ərizə;
  - 5.2.21.2.** Sığortaçı tərəfindən müəyyən olunmuş forma üzrə doldurulmuş ərizə forması;
  - 5.2.21.3.** Sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün sığortaçının tələb etdiyi digər zəruri sənədlər.
- 5.2.22.** Qanunvericiliyə və bu qaydalara uyğun digər hüquq və vəzifələrini həyata keçirir.

6. SIĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİKDƏ SIĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ.

- 6.1.** Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə sığortalı və ya sığorta olunan şəxs, yaxud faydalanan şəxs hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda, qanunvericiliyə uyğun olaraq, həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməlidir. Sığorta müqaviləsində məlumat verməyin müddəti və yaxud üsulu göstərilmişdirsə, o, müəyyən olunmuş müddətdə və həmin üsulla həyata keçirilməlidir.
- 6.2.** Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə sığortaçıya məlumat vermiş sığortalı və ya sığorta olunan şəxs, həmçinin faydalanan şəxs bu qaydaların 6.1-ci bəndi ilə nəzərdə tutulmuş səlahiyyətli dövlət orqanlarına həmin hadisə barədə xəbər verməmişdirsə, sığortaçı qeyd olunan orqanları bu hadisə barədə dərhal məlumatlandırmalıdır.
- 6.3.** Sığortalı baş verən hadisə barəsində səlahiyyətli dövlət orqanlarına məlumat verməyə və qanunvericiliklə ona aid edilmiş bütün öhdəlikləri yerinə yetirməyə borcludur.
- 6.4.** Sığorta hadisəsi zamanı sığortalı mümkün zərərin qarşısını almaq və miqdarını azaltmaq üçün bütün ağılabatan və mümkün tədbirləri görməlidir.
- 6.5.** Belə tədbirlər həyata keçirilərkən sığortalı sığortaçıdan aldığı təlimatları yerinə yetirməlidir.
- 6.6.** Sığortaçı sığorta hadisəsi və onun nəticələri ilə əlaqədar sığortalının bütün hərəkətləri üzərində nəzarət etmək və sığorta ödənişinin həyata keçirilməsinə təsir edə bilən bütün məsələlər haqqında qərar qəbul etmək imkanına malik olmalıdır.
- 6.7.** Sığortalı sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta predmetini sığortaçı baxış keçirənə qədər sığorta hadisəsindən sonra düşdüyü vəziyyətdə saxlamağa borcludur.
- 6.8.** Zərər görmüş əmlak təmir etdiriləcəkdirsə təmir yeri təmir başlanana qədər sığortaçı ilə razılaşdırılmalıdır.
- 6.9.** Sığortalı sığorta hadisəsinə aid bütün sənədləri və məlumatı sığortaçıya təqdim etmək, həmçinin hadisənin digər iştirakçılarının və sığorta hadisəsi ilə bağlı məsələlərə baxan səlahiyyətli dövlət orqanlarının bütün hərəkətləri barədə təxirə salınmadan məlumat vermək öhdəliyi daşıyır.
- 6.10.** Sığortalı sığortaçının ilkin razılığı olmadan onun məsuliyyətinin tanınmasına yönəlmiş hər hansı bir hərəkət etməyə, saziş imzalamağa və ya vəd verməyə haqlı deyildir.

- 6.11. Sığorta hadisəsi ilə bağlı bütün rəsmi və qeyri-rəsmi təhqiqatlarda sığortaçı öz hesabına sığortalının maraqlarını təmsil və müdafiə etməyə haqlıdır.
- 6.12. Sığorta hadisəsi faktının mövcudluğunu və onun səbəb olduğu zərərin ölçüsünü sübut etmək sığortalının vəzifəsidir.
- 6.13. Sığorta hadisəsi faktının və şəraitinin, eyni zamanda zərərin miqdarının sübut edilməsi üçün sığortalı malik olduğu və həmçinin qanunvericiliyə və adi təcrübəyə müvafiq olaraq əldə etməli bütün sənədləri sığortaçıya təqdim etməyə borcludur.

7. SİĞORTA MƏBLƏĞİ

Sığorta məbləği sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının sığorta müqaviləsi ilə müəyyənləşdirilmiş öhdəliyinin son həddidir.

- 7.1. Bu qaydalara əsasən sığorta məbləği sığorta predmetinin sığorta müqaviləsi bağlandığı andaki həqiqi dəyərindən - sığorta dəyərindən çox olduğu halda (ikili və ya çoxqat sığorta halında), həmin müqavilə sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olan hissəsində etibarsızdır.
- 7.2. Sığorta məbləğinin hər bir sığorta predmeti və ya onun hissəsinə münasibətdə ayrı-ayrı risklər üzrə miqdarı sığorta müqaviləsində qeyd olunur.

8. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN BAĞLANILMASI, ƏLAVƏ VƏ DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ, XİTAM VERİLMƏSİ.

- 8.1. Sığorta müqaviləsi sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta obyektinin məruz qala biləcəyi risklərlə bağlı itkilərin, dəyən zərərin əvəzinin və ya razılaşdırılan pul məbləğinin müəyyən bir hadisənin baş verməsi əsasında ödənilməsinin sığortaçı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşmadır.
- 8.2. Sığorta müqaviləsi tərəflərin bu qaydalar əsasında yazılı formada tərtib etməsi, qarşılıqlı imzalaması və ya sığortalının bu qaydalar ilə razı olduğunu təsdiq etməsi şərti ilə sığortaçı tərəfindən sığortalıya sığorta müqaviləsinin verilməsi yolu ilə bağlanır.
- 8.3. Sığorta müqaviləsinə ediləcək əlavə və dəyişikliklər qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq tərəflərin qarşılıqlı razılaşması yolu ilə həyata keçirilir.
- 8.4. Sığorta müqaviləsi müəyyən müddət üçün bağlanılır.
- 8.5. Sığorta yalnız müqavilənin (şəhadətnamənin) qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən sığorta hadisələrinə təminat verir.
- 8.6. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta təminatının müddəti sığorta müqaviləsinin bağlandığı gün saat iyirmi dördədən başlanır və sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, sığorta müqaviləsinə əsasən həmin müqavilənin qüvvədə olduğu sonuncu gün saat iyirmi dördə başa çatır.
- 8.7. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində əqdlərin etibarsızlığı ilə bağlı ümumi əsaslarla və aşağıdakı hallarda sığorta müqaviləsi bağlandığı andan etibarsız sayılır:
  - 8.7.1. sığorta müqaviləsi sığortaçının və ya sığortalının adından müqavilə bağlamağa ixtiyarı olmayan şəxslərlə bağlandıqda;
  - 8.7.2. sığorta fəaliyyəti ilə məşğul olmaq hüququ olmayan və ya müvafiq sığorta növünü aparmağa icazəsi olmayan şəxs sığortaçı qismində müvafiq sığorta müqaviləsinə bağlandıqda (bu halda ödənilmiş sığorta haqları tam həcmdə sığortalıya qaytarılır);
  - 8.7.3. Sığortalı sığorta müqaviləsi bağlayarkən istənilən şəxsi faydalanan şəxs kimi təyin etmək, habelə sığorta hadisəsi baş verəndə sığortaçının və həmin şəxsin razılığı ilə onu dəyişdirmək hüququna malikdir.
- 8.8. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda xitam verilir:
  - 8.8.1. Müqavilənin qüvvədə olduğu müddət bitdikdə;
  - 8.8.2. Sığortaçı sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirdikdə;
  - 8.8.3. Sığortalı sığorta haqqını müqavilədə müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;
  - 8.8.4. Məhkəmə sığorta müqaviləsinin etibarsız olduğu barədə qərar verdikdə;
  - 8.8.5. Sığorta predmeti artıq mövcud olmadıqda;
  - 8.8.6. Aşağıdakı hallar istisna olmaqla, sığortalı hüquqi şəxs ləğv olunduqda:
    - 8.8.6.1. qanunvericilikdə və ya müqavilədə başqa şərtlər müəyyən edilməmişdirsə, sığortalının hüquq və vəzifələri sığorta predmeti olan miras əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə həm onun özünün, həm də sığortaçının müqavilədə rəsmiləşdirilən razılığı ilə keçir;
    - 8.8.6.2. sığortalı olan hüquqi şəxs sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu dövrdə yenidən təşkil edildikdə onun həmin müqavilə üzrə hüquq və vəzifələri qanunvericiliyə uyğun olaraq müvafiq hüquq varisinə keçir.

- 8.8.7. Sığorta qanunvericiliyində, yaxud sığorta müqaviləsində digər hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığortalanmış əmlak özgəninkiləşdirilərkən sığortaçı sığortalının hüquq və vəzifələrinin əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etdikdə; əmlak özgəninkiləşdirilərkən sığortaçı sığortalının hüquq və vəzifələrinin əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etmədikdə əlavə sığorta haqqı ödənilmədən sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı dəyişdirilə bilər;
- 8.8.8. Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı olmadıqda və sığorta riskinin mövcudluğu, səbəbi sığorta hadisəsi olmayan hallara görə başa çatdıqda;
- 8.8.9. Sığorta marağı artıq mövcud olmadıqda;
- 8.8.10. Sığortalı sığorta haqqını qanunvericilikdə və sığorta müqaviləsində müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;
- 8.8.11. Azərbaycan Respublikasının Qanunvericiliyi və bu qaydalarla nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

9. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERMƏNİN NƏTİCƏLƏRİ

- 9.1. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını ona qaytarır; əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır.
- 9.2. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərcləri çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) qaytarır.
- 9.3. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarına) bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqları) sığortalıya qaytarılır.
- 9.4. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqından (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarından) az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması bu qaydaların 9.1-ci və 9.2-ci bəndlərində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.
- 9.5. Sığorta müqaviləsinə bu qaydalarda və ya qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məhkəmə qərarı əsasında xitam verilmiş hesab edildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını, bu maddənin 9.3-cü və 9.4-cü bəndlərinin tələbləri nəzərə alınmaqla, sığortalının qanuni nümayəndəsinə qaytarır.

10. ZƏRƏRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

- 10.1. Bir sığorta hadisəsi üzrə dəyən zərərin və (və ya) yaranan itkilərin əvəzinin ödənilməsi üçün iki və ya daha çox sığorta müqaviləsi ilə bir və ya bir neçə sığortaçının öhdəlikləri yarandıqda icbari sığorta müqavilələri üzrə sığorta ödənişləri verilir. Bu zaman könüllü sığorta müqaviləsi bağlamış sığortaçı sığortalı (sığorta olunan və ya faydalanan şəxs) qarşısındakı öhdəliklərini öz istəyi ilə icbari sığorta müqaviləsi bağlamış sığortaçıdan əvvəl yerinə yetirə bilər.
- 10.2. Sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı, sığorta olunan və ya üçüncü şəxs aşağıdakı hallar istisna olmaqla, zərər dəymiş əmlakı sığorta hadisəsindən dərhal sonrakı vəziyyətdə sığortaçıya və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə təqdim etməlidir:

- 10.2.1.** Zərərin qarşısının alınması və ya həcmnin azaldılması, sığorta hadisəsinin nəticələrinin aradan qaldırılması, yaxud digər fəsadlara səbəb olmaması, habelə zərər dəymiş əmlakın sonrakı itkiləri üçün təhlükə ehtimalına səbəb ola bilən nəzarətsiz halda qalmaması, başqa şəxslərin hərəkətinə və ya fəaliyyətinə mane olmaması üçün zəruri tədbirlərin görülməsi, o cümlədən bu məqsədlərlə əmlakın hadisə yerindən kənarlaşdırılması zamanı zərər dəymiş əmlakın hadisədən dərhal sonrakı vəziyyətdə saxlanması mümkün olmadıqda;
- 10.2.2.** sığortaçı sığorta hadisəsi barədə bu qaydalarla nəzərdə tutulmuş şəkildə məlumatlandırıldıqdan 5 gün müddətində onun nümayəndəsi zərər dəymiş əmlaka baxış keçirmədikdə;
- 10.2.3.** digər hallarda zərər dəymiş əmlakın sığorta hadisəsindən dərhal sonrakı vəziyyətdə saxlanmamasına sığortaçının yazılı razılığı olduqda.
- 10.3.** Sığorta hadisəsi üzrə yaranan zərərin məbləği sığorta hadisəsi nəticəsində Sığortalının əmlakına və əmlak mənafeələrinə vurulmuş faktiki zərərin məbləğindən asılı olaraq, lakin hər növ üzrə müəyyən olunmuş sığorta məbləğindən çox olmamaqla müəyyən edilir.
- 10.3.1.** Qiymətli kağızların və xarici valyutanın qiymətləndirilməsi.
- İtkisi üzrə tələb irəli sürülən istənilən qiymətli kağız və ya xarici valyutanın dəyəri, onların bazarda əməliyyatların başa çatdığı axırıncı zərərin aşkar edildiyi günə analoji gün üzrə bazar qiyməti ilə müəyyən olunur. Zərərin bazarda əməliyyatlar başa çatdıqdan sonra müəyyən edildiyi hallarda isə zərərin müəyyən edildiyi günə bazar bağlanarkən onların dəyəri üzrə müəyyənləşdirilir.
  - Əgər zərərin aşkar edildiyi gün bazar qiymətləri haqqında məlumat olmazsa, bu halda zərər məbləği sığortalı ilə sığortaçı arasındakı razılaşma əsasında, onlar arasında razılaşmayan baş tutmadığı hallarda isə məhkəmə qaydasında müəyyən olunur. Lakin əgər belə qiymətli kağız və xarici valyuta Sığortaçının razılığı ilə Sığortalı tərəfindən ödənilərsə, bu zaman onların dəyəri faktiki ödəmə məbləği əsasında müəyyən ediləcəkdir.
- 10.3.2.** Mühəsibat kitabları və sənədlər.
- Sığortalı işlərin aparılması üçün istifadə etdiyi mühəsibat kitabı və digər sənədlərdən ibarət əmlakın itkisi və ya zədələnməsi hallarında, Sığortalı bu Qaydaların şərtləri əsasında yalnız o halda məsuliyyət daşıyır ki, belə kitab və sənədləri Sığortalıda qalmış və bu halda da Sığortaçı sığorta ödənişini yalnız doldurulmamış kitab və sənədlərin dəyəri üstəgəl belə kitab və sənədlərin bərpası üçün Sığortalının təqdim etdiyi məlumatların yığılması və çoxaldılmasına kompüter saatları üzrə əməyin dəyərindən çox olmamaqla verəcəkdir.
- 10.4.** Zədələnmiş əmlakın satışından əldə olunan vəsait və təqsirli tərəfdən subroqasiya qaydasında alınan ödəniş.
- 10.4.1.** Sığorta hadisəsi nəticəsində zədələnmiş əmlak satıldıqdan, satışdan əldə olunan vəsaitlərdən aşağıdakı qaydada bölüşdürülən işin aparılması xərcləri çıxılır (Lakin sığortalının şəxsi xərcləri və zərərin müəyyən olunması ilə əlaqədar xərclər hesablamaya daxil edilmir):
- İlk növbədə sığortalıya zərərin sığorta məbləğindən artıq olan hissəsi ödənilir (şərtsiz azadolma nəzərə alınmır);
  - Bundan sonra, əgər vəsait qalmışdırsa və sığortalının düşdüyü zərərin məbləği sığorta məbləğindən artıq deyildirsə, qalan məbləğ sığortalı tərəfindən sığorta ödənişinin verilməsi ilə əlaqədar çəkilən xərclərin azaldılması məqsədilə sığortaçıya verilir;
  - Son növbədə, sığortalıya zərərin əlavə sığorta müqavilələri və şərtsiz azadolmanın fəaliyyəti ilə əhatə olunan hissəsi ödənilir.

11. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HESABLANMASI QAYDASI.

- 11.1.** Sığortalanmış əmlaka vurulan zərərlərin həcmi müəyyən olunduqdan sonra sığorta ödənişinin hesablanması aşağıdakı üsullarla və ardıcılıqla həyata keçirilir:

11.1.1. Sığorta müqaviləsində azadolma nəzərdə tutulduqda - azadolma məbləği çıxılmaqla zərərlərə təminat verilir;

- 11.2.** Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta ödənişlərinin ümumi miqdarı sığorta məbləğini aşma bilməz.

12. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ QAYDASI VƏ ŞƏRTLƏRİ, SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİ ÜÇÜN TƏLƏB OLUNAN SƏNƏDLƏR.

Sığorta ödənişi sığorta hadisəsi baş verdikdə qanunvericiliyə, həmçinin sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığortaçı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyasıdır.

- 12.1.** Sığorta ödənişi aşağıdakılara əsasən həyata keçirilir:

- 12.1.1.** sığorta hadisəsi baş verdikdə, sığortalının, sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə sığortaçıya ünvanladığı sığorta tələbi;
- 12.1.2.** sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə ilə bağlı qanunvericiliyə uyğun olaraq, hər hansı dövlət orqanına məlumat verilməlidirsə, həmin orqanın hadisə barədə təqdim etdiyi müvafiq sənəd;
- 12.1.3.** qanunvericilikdə və müvafiq sığorta qaydalarında nəzərdə tutulan, sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan digər sənədlər.
- 12.2.** Sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin miqdarını bu qaydaların 12.1-ci bəndində göstərilən sənədlərin və ekspert rəyinin əsasında sığorta müqaviləsi üzrə sığortalının, sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin, yaxud onların nümayəndəsinin təqdim etdiyi sığorta tələbi əsasında sığortaçı müəyyən edir. Bu zaman sığortaçı dəymiş zərəri müxtəlif üsullarla, o cümlədən zərər dəymiş predmetin və ya hadisə yerinin fiziki və texniki xüsusiyyətlərini müxtəlif vasitələrlə təyin etməklə, sxem və cizgilər tərtib etməklə, foto və video çekilişlər aparmaqla, bilavasitə özü və ya sığorta qanunvericiliyinin tələblərini nəzərə almaqla təyin etdiyi sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən müvafiq şəxs vasitəsilə qiymətləndirə bilər.
- 12.3.** Sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin sığortaçı tərəfindən qiymətləndirilməsi, habelə miqdarı barədə tərəflər arasında razılıq əldə edilmədikdə zərərin miqdarının qiymətləndirilməsi sığorta qanunvericiliyinin tələbləri nəzərə alınmaqla, təyin olunan müstəqil ekspert və ya sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxslər tərəfindən aparılır və bu zaman sığortaçının malik olduğu bütün hüquqlardan istifadə edə bilərlər.
- 12.4.** Sığortaçı sığorta hadisəsi ilə əlaqədar bütün sənədləri aldıqdan sonra 30 təqvim günü ərzində sığorta ödənişini verir və ya yazılı şəkildə əsaslandırmaqla ödənişi verməkdən imtina edir.
- 12.5.** Zərərin miqdarı barədə tərəflər arasında razılıq əldə edildikdən sonra sığorta hadisəsi üzrə sığorta ödənişi sığortaçının seçimi əsasında aşağıdakı formalarda həyata keçirilir:
  - 12.5.1.** zərər məbləğinin pul şəklində sığortalıya (sığorta olunana) və ya faydalanan şəxsə ödənilməsi;
  - 12.5.2.** sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin aradan qaldırılması üçün sığortalıya (sığorta olunana və ya faydalanan şəxsə) göstərilən xidmətlərin və ya satılan əşyaların dəyərinin xidmət göstərənə və ya satıcıya ödənilməsi;
  - 12.5.3.** sığorta müqaviləsində nəzərdə tutularsa, həmin müqavilədə müəyyən edilən şərtlər əsasında sığorta predmeti olan əmlakın dəyişdirilməsi.
- 12.6.** Sığorta ödənişinin ödənilməsi zamanı sığortaçı sığorta ödənişi məbləğindən sığortalının ona ödəməli olduğu, vaxtı çatmış və ya gecikdirilmiş sığorta haqqı məbləğini tutmaq hüququna malikdir.
- 12.7.** Sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləği həmin müqavilə üzrə verilmiş sığorta ödənişi həcmində azalmış hesab olunur, bu halda sığorta məbləğinin azalmış hissəsinə uyğun olaraq, əlavə sığorta haqqı ödənilməklə sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləği bərpa edilə bilər. Sığorta qanunvericiliyində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, bu zaman sığorta müqaviləsinə sığortaçı sığorta məbləğinin azalması ilə bağlı dəyişiklik edə bilər.

13. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİNDƏN İMTİNA NIN ƏSASLARI.

- 13.1.** Sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsindən aşağıdakı hallarda imtina edir:
  - 13.1.1.** sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda, habelə zərər dəymiş əmlakın ona təqdim edilməsi ilə bağlı bu qaydaların 10.2-ci bəndinə riayət edilmədikdə;
  - 13.1.2.** qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, sığortalının, müvafiq hallarda zərərçəkənin sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;
  - 13.1.3.** müqavilə və ya qanunla hərbi risklərin sığortalanması nəzərdə tutulmadıqda hadisənin baş verməsinin hərbi əməliyyatlar və ya hərbi xarakterli tədbirlər hesab edilən halların nəticəsi olması;
  - 13.1.4.** sığortalının sığortalanmış əmlaka dəyən zərərin qarşısını almaq və ya həcmi azaltmaq üçün lazımı və mümkün tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda, həmin tədbirləri qəsdən görməməsi; bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, sığortalı mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;
  - 13.1.5.** sığortaçının sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına sığortalı tərəfindən maneçilik törədilməsi, o cümlədən bu qaydaların 10.2.1-ci bəndində müəyyən edilmiş məqsədlər üçün zəruri tədbirlərin görülməsi halları istisna olmaqla, digər hallarda əmlakın hadisə yerindən kənarlaşdırılmasının sığortaçını hadisənin səbəblərini və ya zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum etməsi;

- 13.1.6.** bu qaydaların 13.2-ci bəndi nəzərə alınmaqla, sığorta predmeti, həmçinin sığorta olunan şəxs və (və ya) sığorta hadisəsi barəsində sığortalının sığortaçıya qəsdən yanlış məlumat verməsi nəticəsində sığortaçının sığorta riskini qiymətləndirmək, həmçinin sığorta hadisəsinin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması;
- 13.1.7.** əmlakın sığortası üzrə sığortalı, sığorta olunan və ya faydalanan şəxsin zərərin əvəzini tam olaraq zərər dəyməsində təqsirli olan şəxsdən alması; zərərvuran zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edilir.
- 13.1.8.** baş vermiş hadisənin qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi;
- 13.1.9.** Sığorta hadisəsinin sığorta haqqı və ya onun hər hansı bir hissəsinin sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş ödənilməsi müddəti başa çatdıqdan 15 gün sonra, sığortaçının bu barədə yazılı xəbərdarlıqla son ödəmə müddəti müəyyən edilmişdirsə bu müddətin bitməsindən 3 gün sonra baş verməsi halında sığorta haqqı və ya onun müvafiq hissəsi ödənilməmiş olduqda;
- 13.1.10.** sığorta qanunvericiliyində və ya sığorta qaydalarında nəzərdə tutulmuş digər hallarda.
- 13.2.** Sığorta müqaviləsi bağlanarkən və ya bağlandıqdan sonra sığortalı özünə məlum olan və sığortaçının müqavilədən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən bütün hallar barədə sığortaçıya məlumat verməmişdirsə.
- 13.3.** Sığortalının, yaxud onun hər hansı işçisinin sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönəlmiş qərəzli hərəkətlər nəticəsində zərər meydana gəlməsi.
- 13.4.** Sığortalı, xeyrinə sığorta müqaviləsi bağlanmış hər hansı şəxs, yaxud onların işçilərinin bilavasitə sığorta hadisəsinin baş verməsi ilə əlaqədar olan cinayətkar əməllər nəticəsində zərər meydana gəlməsi.
- 13.5.** Sığortalı tərəfindən sığortaçıya sığorta obyektı barəsində qəsdən yalan məlumat verilmişdirsə.
- 13.6.** Sığortalının ziyanın vurulmasında təqsirkar olan şəxsdən ödəniş alması.
- 13.7.** Sığortalının bağlanmış müqavilə üzrə riskin səviyyəsinin artması barədə sığortaçını məlumatlandırmaması.
- 13.8.** Sığortalının sığorta qanunvericiliyində və ya bu qaydalarla nəzərdə tutulmuş vəzifələrini yerinə yetirmədiyi hallarda.
- 13.9.** Sığorta qanunvericiliyi və bu qaydalarla nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

14. SUBROQASIYA HÜQUQU

- 14.1.** Subroqasiya - Sığorta ödənişinin həyata keçirilməsindən sonra, Sığorta olunanın səhhətinə vurulan zərəre görə məsuliyyət daşıyan üçüncü şəxsə qarşı subroqasiya qaydasında tələb irəli sürmək hüququ, həmin ödəniş məbləği həddində Sığortaçıya keçir.
- 14.2.** Sığortalı (Sığorta olunan) Sığortaçının subroqasiya hüququnun təmin edilməsi üçün öz imkanları çərçivəsində ona hər cür kömək göstərməli və Sığortaçını tələb irəli sürmək üçün zəruri olan bütün sənədlər, sübut və məlumatlarla təmin etməlidir.
- 14.3.** Sığortalının(Sığorta olunanın) hər hansı məhkəmədən kənar razılaşma və ya məhkəmə qərarı əsasında zərəre görə məsuliyyət daşıyan şəxslərdən aldığı təminat məbləğləri, ilk növbədə Sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə həyata keçirdiyi sığorta ödənişlərinin əvəzinin ödənilməsinə xərclənəcək.
- 14.4.** Sığortaçı ilə Sığortalı arasında başqa cür razılaşdırıldığı və belə razılaşmanın Sığorta müqaviləsində təsbit olunduğu hallar istisna olmaqla, Sığortalı (Sığorta olunan) zərərvuran şəxsə qarşı iddiadan və ya tələbi təmin edən hüquqlardan, yaxud lazımi sənədləri Sığortaçıya verməkdən imtina etdikdə, Sığortaçı sığorta ödənişi verməkdən zərərvuran şəxsdən subroqasiya qaydasında ala biləcəyi məbləğ həcmində azad edilir və ödənilmiş sığorta ödənişinin tam və ya müvafiq hissəsinin qaytarılması hüququnu əldə edir.

15. SİGORTA MÜQAVİLƏSİNİN QAYDALAR ÜZƏRİNDƏ ÜSTÜNLÜYÜ

- 15.1.** Sığorta müqaviləsi bağlanarkən Sığortalı və Sığortaçı bu Qaydaların müəyyən müddələrinin dəyişdirilməsi və ya istisna edilməsi, həmçinin ona müəyyən əlavələr edilməsi barədə razılığa gələ bilirlər.
- 15.2.** Bu Qaydalarda nəzərdə tutulmuş istisnalar və məhdudiyyətlər qanunvericiliyə zidd olmadığı hallarda tərəflərin razılığı ilə sığorta təminatına daxil edilə bilər.

16. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR

- 16.1.** Sığorta müqaviləsində qanunvericiliyə, əsas şərtlərə və bunlarla əlaqədar olan əlavə şərtlərə (klozlara) zidd olmayan xüsusi şərtlərdə yazıla bilər.
- 16.2.** Sığorta müqaviləsinə əlavə və dəyişikliklər qarşılıqlı razılaşma əsasında yazılı şəkildə rəsmiləşdirilir.
- 16.3.** Sığorta müqaviləsinin şərtlərinin yerinə yetirilməməsinə və ya lazımı qaydada yerinə yetirilməməsinə görə tərəflər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq qaydada məsuliyyət daşıyırlar.
- 16.4.** Sığorta predmeti bir və ya bir neçə sığorta müqaviləsi ilə həqiqi dəyərindən artıq məbləğə sığortalandıqda sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olan hissəsində sığorta müqaviləsi etibarsızdır.
- 16.5.** Sığortalı ilə sığortaçı arasındakı razılaşmaya görə davamlı olaraq eynicinsli sığorta predmetinin müxtəlif hissələrinin oxşar şərtlərlə ayrı-ayrı dövrlər üzrə sığorta olunması vahid sığorta müqaviləsi tərtib edilməklə bir sığorta müqaviləsi əsasında həyata keçirilə bilər.
- 16.6.** Sığortalı bu qaydaların 16.5-ci bəndində göstərilən əmlakın hər bir hissəsi haqqında sığorta müqaviləsində razılaşdırılmış məlumatları vaxtında, belə məlumatların təqdim edilmə vaxtı müqavilədə nəzərdə tutulmadıqda isə həmin məlumatları əldə etdikdən dərhal sonra sığortaçıya çatdırmalıdır. Məlumatlar əldə edildiyi zaman zərərlərin əvəzinin sığortaçı tərəfindən ödənilməyəcəyi məlum olsa belə sığortalı əldə etdiyi məlumatları sığortaçıya çatdırmalıdır.
- 16.7.** Sığortalı tələb etdikdə sığortaçı bu qaydaların 16.5-ci bəndində nəzərdə tutulan müqavilənin aid olduğu əmlakın ayrı-ayrı hissələri üzrə sığorta müqaviləsi verməlidir.

17. İŞ SİRLƏRİNİN GİZLİ SAXLANILMASI

Sığortaçı, sığortalıya aid öyrənəcəyi iş sirlərini gizli saxlamamaqdan dəyən ziyan və zərərlərə görə məsuliyyət daşıyır.

18. MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ QAYDASI

- 18.1.** Sığorta müqaviləsi üzrə ortaya çıxan mübahisələr tərəflərin danışıqlar yolu ilə həll edilir.
- 18.2.** Razılığa gəlinmədiyi təqdirdə mübahisələrə Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyində müəyyən olunmuş qaydada aidiyyəti üzrə məhkəmədə baxılır.
- 18.3.** Sığorta müqaviləsindən irəli gələn bütün tələblər Azərbaycan Respublikasının mülki qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş müddətdə həll edilir.

“AZƏRBAYCAN SƏNAYE SİĞORTA” ASC

BANK VƏ BANK FƏALİYYƏTİ SİĞORTASI ÜZRƏ TARİF DƏRƏCƏLƏRİNİN HESABLANMASI

Tarif dərəcələri hesablanarkən aşağıdakı göstəricilərdən istifadə olunur:

- 1) Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı (q):0,01;
- 2) Bir müqavilə üzrə orta sığorta məbləği (S o.s.m.): 40 000 manat;
- 3) Bir müqavilə üzrə orta sığorta ödənişi (S o.s.ö.): 12 000 manat;
- 4) Bağlanılacaq müqavilələrin (n):20.

Tarif dərəcəsi iki hissədən ibarətdir: netto dərəcə və yüklənmə.

Netto dərəcə (H) özü də iki hissədən ibarətdir: Əsas hissə (H1) və risk üstəliyi (H2). Onda

$$H1 = 100 \cdot \frac{S.o.s.ö.}{S.o.s.m.} \cdot q = 100 \cdot \frac{12\,000}{40\,000} \cdot 0,01 = 0,3 \text{ manat}$$

Təsəvvür edək ki, toplanmış sığorta haqqı sığorta ödənişi verilməsinə 0,9 ehtimalı ilə kifayət edir. Onda bu ehtimala uyğun əmsal 1,3 olar. Beləliklə,

$$H2 = 1,2 H1 \cdot 1,645 \cdot ((1-q)/nq)^{1/2} = 1,2 \cdot 0,3 \cdot 1,3 \cdot ((1-0,01)/(20 \cdot 0,01))^{1/2} = 1 \text{ manat}$$

$$H = H1 + H2 = 0,3 + 1 = 1,3 \text{ manat}$$

Tarif dərəcəsinin strukturu: netto dərəcə -70 %, yüklənmə – 30%.

Onda tarif dərəcəsi (T) aşağıdakı şəkildə tapılır:

$$T = 100 - 30 = \frac{100H}{70} = \frac{100 \cdot 1,3}{70} = 1,8 \text{ manat}$$

Sığorta predmetinin xarakteristikasından sığorta riskinin dərəcəsinə təsir edən amillərdən, şərtsiz azadolmadan və s. səbəblərdən asılı olaraq yuxarıda alınan bazis tarif dərəcəsinə azaldıcı (0.1 -1) və ya artırıcı (1-2) əmsallar tədbir edilə bilər.

Cəmi: 18 (on səkkiz) vərəq

"Azərbaycan Sənaye Sığorta" ASC-nin
İdarə Heyətinin sədri

